

”Shakki ei ole liikuntaa, mutta urheilua se on”

Huh 28, 2015 by [Waltteri Berger](#) in [Muut lajit](#)

*Haastattelun toisessa osassa kansainvälisen mestaritason shakinpelaaja **Mika Karttunen** kertoo lajin haastavuudesta. Karttusen mielestä shakki voitaisiin sisällyttää suomalaiseen opetussuunnitelmaan.*

Haastattelun ensimmäinen osa on luettavissa [tästä](#).

Mikä merkitys henkisellä vahvuudella on shakin kannalta?

Kilpailutilanteissa henkisellä vahvuudella on suuri merkitys. Yksi virhe voi ratkaista Suomen mestaruuden. Kilpailutilanteessa testataan stressin sietokykyä, sillä paineen alaisena vain harva pelaaja pystyy pelaamaan vahvinta peliään. Ulkopuolisen on vaikea käsittää sitä stressitasoa, joka syntyy jopa kaksi viikkoa kestävässä turnauksissa. Korkea stressitaso on erittäin kuluttavaa. Yksittäisissä peleissä pitää tehdä välillä todella vaikeita päätöksiä aikapulan takia, ja hätiköity päätös voi pilata muuten hyvin menneen turnauksen.

En ole kohdannut missään muussa elämänalueessa vastaavanlaisia haasteita, kuin esimerkiksi SM-kisoissa. Se kuuluu kuitenkin pelin henkeen. Kun kaksi tasaväkistä pelaajaa kohtaavat, se voittaa, kumman pää kestää paremmin paineet.

Kuinka paljon ajankäytöllä voi taktikoida pelin aikana?

Totta kai vastustajaa voi pyrkiä painostamaan nopealla ajankäytöllä. Jos vastustajan aika on hiipumassa loppuun, häntä voi painostaa pelaamalla itse nopeammin. Se on kuitenkin aina kaksipiippuinen asia. Mitä nopeammin pelaa sitä todennäköisemmin tekee myös itse virheitä.

Shakissa on paljon erilaisia pelaajia. On psykologisia pelaajia, jotka ymmärtävät ihmismielestä ja yrittävät hyödyntää sitä. Jotkut taas ovat enemmän sellaisia tiedemiestyypisiä ajattelijoina, jotka pyrkivät aina tekemään parhaan mahdollisen siirron.

Mika Karttunen nauttii työstään shakin parissa. (kuvan lähde: Suomen Shakkiliitto)

Itse näen shakin enemmän henkisenä kamppailupelinä. Huomioin myös laudan ulkopuoliset tekijät pelatessa. Tietenkin vastustajaa pitää kunnioittaa, mutta jos hän on ajanut itsensä ajallisesti haasteelliseen tilanteeseen, ei se ole toisen osapuolen vika.

Mikä merkitys fyysisellä kunnolla on shakissa?

On sillä merkitystä. En ole malliesimerkki tässä asiassa. Minun pitäisi parantaa omaa kuntoani tärkeisiin kisoihin. Kolme tai neljä tuntia voi vielä pelata aika hyvin riippumatta fyysisestä kunnosta, mutta varsinkin loppupelitalanteissa fyysisen kunnan merkitys korostuu. Pitkissä turnauksissa fyysisen kunnan merkitys on suuri.

Tämän hetkinen maailmanmestari **Magnus Carlsen** esimerkiksi on fyysisesti todella hyvässä kunnossa. Hän pystyy rutistamaan viimeisillä hetkillä tärkeitä pisteitä hyvän kestävyuden ansiosta. Fyysisen kunnan merkitys vaikuttaa myös henkiseen vahvuuteen. Ravinnolla on myös merkitystä, kuten on myös syömisestä ajoittamisella sopivasti pari kolme tuntia ennen kisan alkua.

Onko shakki urheilua?

Olen tuonut tässä haastattelussa monta asiaa esille, jotka puoltavat sen asemaa urheiluna. Shakin pelaaminen on vain erityyppinen urheilusuoritus kuin perinteiset fyysiset urheilumuodot. Shakki ei ole liikuntaa, mutta urheilua se on. Shakki on myös virallisesti luokiteltu urheiluksi. Olen ollut kaksi kertaa dopingtestissä, eli shakinpelaajia myös testataan.

Henkilökohtaisesti suhtaudun shakkiin kuitenkin taitolajina. Ravintoasiat ja muut oheisjutut menevät jo vähän siinä rajoilla, onko kyse enemmän shakin ulkopuolisista asioista, mikäli niillä pyritään nostamaan omaa suoritusastoa. Totta kai nuo asiat tulee kuitenkin huomioida.

Onko Suomessa mahdollista elää pelaamalla shakkia?

Olisi todella vaikeaa, jos keskittyisi pelkästään vain kilpapelaamiseen. Melkein voisi sanoa, että ei se ole mahdollista Suomessa. Turnauspalkkiot ovat melko pieniä.

On mahdollista elää kilpapelaamisella yhdistämällä se johonkin muuhun. Itse olen täysammattilainen, mutta pelaamisen ohella teen paljon muutakin lajiin liittyvää. Käyn opettamassa kouluissa shakkia. Viikon aikana opetan noin 180 koululaista. Sen lisäksi minulla on myös muutamia henkilökohtaisia valmennettavia ja valmennusryhmiä. Lisäksi tuotan oppimateriaalia shakista, ja minulla on Suomen Shakki -lehdessä oma palsta. Elantoni koostuu niin sanotusti pienistä puroista.

Nautit ilmeisesti työstäsi?

Se pitää paikkansa. Harrastuksesta on muodostunut ammatti. Koulutukseltani olen kauppatieteiden maisteri, mutta lyhyet kokemukseni niistä hommista rajoittuvat vain tutkijana toimimiseen aikoinaan Jyväskylän yliopistolla. Olen nyt työskennellyt shakin parissa täyspäiväisesti neljä vuotta. Tämä on edelleen todella mielenkiintoista työtä. Yrittäjänä ei tule kauheasti laskettua työtunteja, mutta toisaalta eipä niitä tarvitse pahemmin miettiä, kun on mielekästä tekemistä.

Tekemäni työ on mielestäni arvokasta. Minun ikäpolveni kärsi nuorena shakinopettajien lajiosaamisen rajallisuudesta. Heillä ei ollut edellytyksiä pelata shakkia huipputasolla. Näen, että minun oppilaillani on paremmat mahdollisuudet nousta ylemmälle tasolle, vieläpä nopealla aikataululla. Sen kautta avautuvat mahdollisuudet vaikka mihin. Vastaavanlaista työtä tekevät kansainvälisesti toki muutkin kuin minä, eli en minä ole keksinyt tätä ideaa. Suomessa on vain muutamia samaa työtä tekeviä.

Miltä näyttää shakin tulevaisuus Suomessa?

Valoa näkyy tunnelin päästä. Elämme tällä hetkellä mielenkiintoisia aikoja. Shakki nähdään nykyään enemmän hyvänä harrastuksena esimerkiksi koululaiselle. Suomen ulkopuolella shakki on koulukerhojen lisäksi valinnainen kouluaine tai muutamissa maissa jopa pakollinen oppiaine. Sen kautta tulee enemmän harrastajia lajin pariin, ja myös lajin arvostus sekä taso nousee automaattisesti.

Miten nuoria saadaan houkuteltua lajin pariin?

Ensikohtaaminen lajin kanssa pitää olla mahdollisimman mielekäs. Nuoren pitää saada oivaltamisen iloa ja onnistumisen elämyksiä. Shakissa saa tehdä pieniä keksintöjä koko ajan. Se on lajin suola. Opettajalta

vaaditaan pedagogisia taitoja ja malttia. Ei kannata niin sanotusti lätkäistä shakkia tuutin täydeltä, vaan shakin mystisyyden verhoa kannattaa raottaa asteittain. Kun nuori omaksuu asiat, jotka tekevät shakista niin hienon pelin, on helppoa jatkaa eteenpäin.

Usein virheellisesti pyritään opettamaan liikaa heti alussa. Shakki on hyvin vaativa peli, jos sitä pyrkii pelaamaan täydellisesti. Jokaiselle pitää antaa mahdollisuus olla jonkin aikaa aloittelija, vaikka olisi miten etevä tahansa. Shakissa on kuitenkin niin paljon tietoa mitä pitää opiskella, eikä se käy hetkessä. Hyvät oppimateriaalit auttavat todella paljon, vaikka opettaja ei olisi paras mahdollinen.

Yksi hyvä väylä lajin tutustumiseen ja sen opiskeluun on Avainsiirto.fi -internetsivusto. Shakki on parhaimmillaan, kun sitä pelaa kasvotusten jonkun kanssa, mutta aina se ei onnistu. Silloin tuo mainitsemani sivu on erinomainen vaihtoehto.

Pitkissä turnauksissa fyysisen kunnon merkitys on suuri.

Kuinka paljon shakissa pelaa naisia?

Aika vähän. Koulukerhojäsenistä arviolta vajaa 25 prosenttia on tyttöjä. Naisten määrä laskee kuitenkin selvästi kun siirrytään aikuisiin. En tiedä mistä se tarkalleen johtuu. Yksi syy voi olla se, että suomalaisessa shakkikerhotoiminnassa on ollut hiljaisempia väli vuosia. Toinen syy voi olla, että shakki on alun perin sotapeli, mikä taas kiehtoo enemmän poikia. Tilanne naispelaajien aktiivisuuden suhteen on hieman parempi maailmanlaajuisesti.

Pitäisikö shakkia opettaa kouluissa?

Olen lähtökohtaisesti jäävi vastaamaan tähän kysymykseen, mutta vastaan silti. Olen sitä mieltä, että se olisi hyvä asia. Shakin pelaamisella on tutkitusti hyviä vaikutuksia ihmisen kannalta. Espanjassa päätettiin hiljattain, että shakista tulee pakollinen kouluaine. Tanskassa ja Norjassa on pohdittu samaa mahdollisuutta. Mielestäni Suomessa voitaisiin reagoida kansainväliseen suuntaukseen asian suhteen, kun on tutkimustuloksiakin asian puolesta.

Opetus onnistuu myös kerhoympäristössä, mutta jos asian haluaa tehdä laadukkaasti ja suunnitelmallisesti, se ei onnistu talkootyönä. Vajaa toteutus aiheuttaa myös eriarvoisuutta. Jos kyseessä on maksullinen kerho, onko kaikilla halukkailla mahdollisuus osallistua siihen? Mikäli shakki olisi kouluaine, pääsisivät kaikki tutustumaan lajiin helpommin. Kenties shakki voisi olla vaikka valinnainen oppiaine Suomessa.